

Література:

1. Економіка підприємства: Навч. Пос. / П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін.. – К.: Ельга – Н: КНТ, 2007.
2. Економіка підприємства: Підручник/ ред.: Й.М. Петрович. - 2-ге вид., виправл. – Львів: Магнолія, 2010.
3. Житна І.П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. – К.: Вища шк., 2008.
4. Іващенко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. – К.: КНЕУ, 2009.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

КОРОСТИЛЕНКО В. А.

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник - к.е.н., доцент
Зайка С. О.*

Соняшник - основна олійна культура в Україні. Насіння його районуваних сортів і гібридів містить 50-52 % олії, а селекційних - до 60 %. Порівняно з іншими олійними культурами соняшник дає найбільший вихід олії з одиниці площі (750 кг/га в середньому по Україні). На соняшникову олію припадає 98 % загального виробництва олії в Україні.

Соняшник - мексиканська «квітка сонця». З Північної Америки (де соняшник був дикоростучою рослиною) в Європу рослина завезена іспанцями в 1619 році. В Україні він з'явився у середині 18 ст. В Європі соняшник обробляли як декоративну рослину і орієнтовно з 1860 р. з нього почали добувати олію. До того часу англійці їли молоді суцвіття соняшника з оцтом і маслом. Спершу його розводили як декоративну рослину, згодом також заради зерна, яке використовували як ласощі. Тепер соняшnikова олія в Україні є найкращим харчовим продуктом як у непереробленому, так і переробленому (маргарин) вигляді.

За морфологічними ознаками розрізняють три типи культурного соняшнику.

Лузальний - має товсте, високе стебло (до 4 м), велике листя і кошики діаметром від 17 до 46 см. Сім'янки великі з товстою лузгою. Ядро (насінина) лише наполовину заповнює сім'янку. Маса 1000 сім'янок 100-200 г. Процент плодкових оболонок (лузжистість) 46-56, олійність незначна.

Олійний - з порівняно тонким стеблом 1,5-2 м заввишки. Сім'янки дрібніші, ніж у лузального. Лузга тонка, ядро заповнює всю внутрішню

порожнину сім'янки. Маса 1000 сім'янок 50-100 г, лузжистість 22-30 %. Вміст олії в насінні кращих сортів і гібридів 48-50 %.

За даними Державної служби статистики України посівні площі соняшнику у 2014 році у всіх категоріях господарств становили 5149,2 тис. га і збільшилися проти 2013 року на 398,3 тис. га.

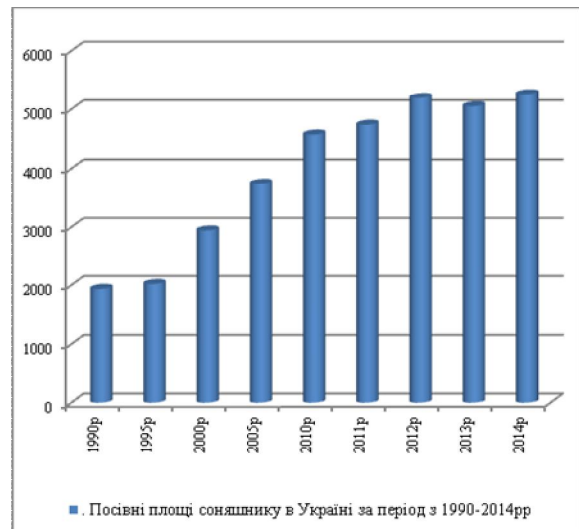
Найбільше збільшили посівні площі проти минулого року господарства Миколаївської (62,7 тис. га), Дніпропетровської (55,4 тис. га), Херсонської (38,8 тис. га), Запорізької (37,1 тис. га), Полтавської (33,4 тис. га), Кіровоградської (32,7 тис. га) та ряду інших областей.

Збільшення посівних площ викликано високим рівнем прибутковості виробництва соняшнику та значним попитом у світі на рослинні жири.

Таблиця 1

**Посівні площі соняшнику в Україні
за період з 1990-2014 рр.**

Рік	Посіви, тис. га	У відповідності до 2014 року, %
1990	1636	321
1995	2020	260
2000	2943	178
2005	3743	140
2010	4572	115
2011	4739	111
2012	5194	101
2013	5051	104
2014	5257	100

**Рис. 1. Посівні площі соняшнику
в 1990-2014 рр., тис. га**

Посівні площі під вирощування соняшнику з кожним наступним роком збільшуються, у 1990 році площа складала 1636 тис га і на сьогодні досягла 5257 тис га ,тобто збільшилась у 3,5рази.

Висока рентабельність та стабільний попит на соняшникову олію стимулює значне збільшення посівних площ під цю культуру (табл. 1).

Таблиця 2

Виробництво соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр.

Рік	Виробництво, тис. т	У відповідності до 2014 року, %
1990	2571	394
1995	2860	354
2000	3457	293
2005	4706	215
2010	6772	149
2011	8671	116
2012	8387	120
2013	11050	91
2014	10134	100

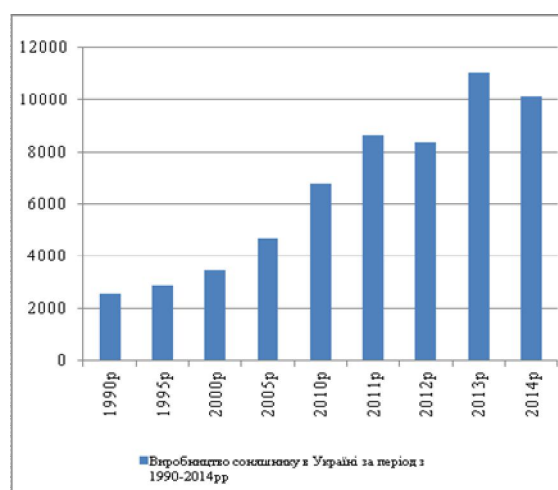

Рис. 2. Виробництво соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр., тис. т

Виробництво соняшнику за період 1990-2014 рр. має тенденцію до збільшення через високу рентабельність та правильність технології вирощування цієї культури (табл. 2).

Таблиця 3

Урожайність соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр.

Рік	Урожайність, ц/га	У відповідності до 2014 року, %
1990	15	126
1995	14	135
2000	12	158
2005	12	158
2010	15	126
2011	18	105
2012	16	118
2013	21	90
2014	19	100

Урожайність соняшнику з 1990 року до 2010 р. зменшується, з 15 ц/га до 12 ц/га, проте у наступні чотири роки урожайність підвищилася до 19 ц/га, що на 26 % більше в порівнянні з 90-тим роком. Урожайність соняшнику перш за все залежить від родючості ґрунтів, кількості добрив, що вносяться на 1 га соняшнику, забезпеченість робочою силою і технікою (табл. 3).

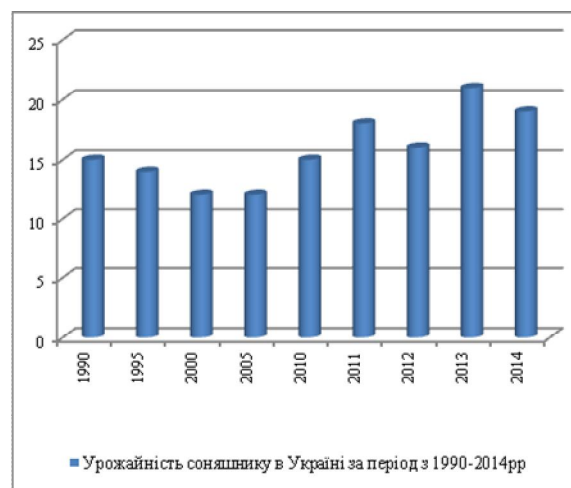

Рис. 3. Урожайність соняшнику в Україні за період з 1990-2014 рр., ц/га

Соняшник – найпопулярніша культура. Вирощування соняшнику – один із прибуткових видів бізнесу уже із середини 1990-х років. Нині соняшник вирощують навіть на Прикарпатті. Протягом останніх 10 років в Україні цією культурою засівали не менше 15 % усіх посівних земель. Негативним явищем є розширення посівних площ під соняшником. Ця культура дуже виснажує ґрунт, а тому в десятипільній сівозміні вона не повинна займати більше одного поля. Проте в багатьох випадках орендарі на орендованих землях вирощують лише зернові і соняшник і цим самим руйнують родючий шар ґрунту, відновити який дуже важко. Тому вкрай важливо терміново прийняти закон про охорону земель, який поклав би край їх варварському використанню – посів лише високоінтенсивних технічних культур, недотримання сівозмін, порушення системи обробітку ґрунту, відмова від поповнення поживних елементів через внесення органічних та мінеральних добрив.

Література:

1. Бойко С.М. Політика ЄС в сфері виробництва і переробки олійних культур / С.М. Бойко // Аграрна наука і освіта. – 2013. – № 1-2. – С. 153-155.

2. Міністерство аграрної політики та продовольства України. - Щодо питань вирощування соняшника в Україні 1997-2015 роки. [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики та продовольства України – [Режим доступу] <http://minagro.gov.ua/node/14332>.

3. Огляд ринку олійних культур в Україні та в світі за 2014 рік. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://agrex.gov.ua/oglyad-rinku-oliynih-kultur-v-ukrayini-ta-v-sviti-za-2014-rik>.

4. Новини ринків. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aau.org.ua/rynky-ta-ciny/novini-rinkiv-1>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА

КРИВОНІС І. І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – асистент

Півень А. В.

Молочне скотарство - провідна галузь тваринництва, що забезпечує значну частину валової продукції сільськогосподарського виробництва.. Молочне скотарство має високий експортний потенціал, в тому числі за умови економічної інтеграції з ЄС. Проте, нарощування ресурсного потенціалу молочного скотарства у фермерських господарствах і господарствах населення не забезпечує зростання обсягів виробництва продукції галузі для задоволення продовольчих потреб.

У діяльності виробників молока на сьогоднішній день існують проблеми, що знаходять відображення у зниженні показників ефективності виробництва продукції на сільськогосподарських підприємствах. За даними Держкомстату України прибуток від реалізації продукції тваринництва зменшився на 10,82%, а рівень рентабельності даної продукції знизився від 14,3% до 11,3%.

У зв'язку із цим актуальним є питання щодо підвищення ефективності виробництва молока. Дану проблему вивчали багато науковців зокрема, П. С. Березівський, П. Т. Саблук, В.І. Бойко, М. І. Петля, Н. І. Шиян та інші.

Простежуючи динаміку ефективності виробництва молока, необхідно зазначити, що спостерігається залежність між збільшенням обсягу виробництва з підвищенням ринкових цін, та впливом держави (табл. 1).

З урахуванням зростання собівартості впродовж останніх років рівень рентабельності

знає відповідних змін, у 2013 році мав найнижчий показник у 12,3 %, за підтримки держави 18%, у 2014 році ситуація стабілізується і показники зростають до 13,5 % і 22% відповідно.

Таблиця 1

Динаміка основних показників економічної ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах України у 2012-2014 рр.

Показники	2012	2013	2014
Собівартість 1т реалізованого молока, грн.	2643	2665,2	2908,3
Середня ціна 1 т реалізованого молока,грн.	3131,2	2727,4	3301,1
Рівень рентабельності без державної підтримки,%	18,5	12,3	13,5
Рівень рентабельності з державною підтримкою,%	35,7	18,0	22,0

Джерело: дані Держстату України.

Останніми роками в Україні стан справ у молочному скотарстві характеризується збереженням мінімального рівня рентабельності і сповільненням негативних процесів скорочення поголів'я корів і виробництва молока.

На протязі тривалого періоду займатися виробництвом молока вважалося економічно невигідно через його високу збитковість та низьку окупність витрат. Однак зі збільшенням виробничих витрат та величини удою молока показники ефективності виробництва продукції зазнали тенденції до зростання.

Виробництво молока в Україні цілком реально можна зробити одним із прибуткових видів агробізнесу, але це тривалий процес, який потребує великих капіталовкладень і інвестицій, насамперед у реконструкцію приміщень, покращення породного складу стада великої рогатої худоби, дотримання усіх вимог технології утримання, оновлення доїльної апаратури та придбання сучасного устаткування для забезпечення збалансованої годівлі тварин.

Ефективне вирішення проблеми дефіциту молочної сировини лежить у площині зростання надоїв молока і підвищенні його якості, що можливе як за умов відродження великотоварного виробництва, так і розвитку означеної галузі на базі сімейних фермерських господарств.

Отже, підвищення ефективності виробництва молока можливо здійснити при сукупному впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

Література:

1. Сільське господарство України: Статистичний збірник. / за ред. Н. С.Власенко. – К. : Держкомстат України, 2014. – 400 с.